

SDHS
STIFTAT 1993

Dövas Rötter

ORGAN FÖR SVERIGES DÖVHISTORISKA SÄLLSKAP

• NR 24 • ÅRGÅNG 17 • JUNI 2011 •

Dövhistoriskt seminarium i Västervik 2010

Seminarieföreläsarna Louise Danielsson och Gunnel Rooth uppvisar stolt sina gåvor "Syster och bror" av Agneta Pleijel som de erhållit av SDHS.

FOTO: ANITA HELLÖRE

Ett 25-tal döva samlades i Västerviks museum och deltog i föreläsningarna som framfördes av Louise "Lolo" Danielsson om sin bok "Ankomst Manilla" och Gunnel Rooth om sin bok "Döva kvinnors historia". Hauke Hagedorn visade en stumfilm "Verkannten Menschen" ("Missförstådda människor") från 1930-talets Tyskland.

☐ Museet är beläget på en kulle, Kulbacken, och har en vidunderlig utsikt över staden Västervik och Skeppsbrofjärden. Under eftermiddagen hade vi tur med vädret och kunde promenera lite runt museet där det finns äldre timmerhus och stugor. Det finns flera svarttjärade båtar utställda som skvallrade om stadens historia, där

sjöfart och handel bedrevs redan under 1400-talet. Några av deltagarna var uppe i fyrtornet och fick en ännu bättre utsikt över trakten.

Under hela dagen hade vi en av museets anställda, kanslichefen Matz Petersson, som vaktmästare och chaufför. Hans son, Örjan, äger restaurangen i Långsjön som vi skulle besöka och äta lunch nästa dag. Restaurangägaren har en döv dotter som går i gymnasiet i Örebro.

"Ankomst Manilla"

Lolo Danielsson berättade om hur hon och hennes medförfattare Rut Madebrink skrev boken "Ankomst Manilla". Den sammanfattar en del av Manilla-skolans historia och lanserades i sam-

band med skolans 200-årsjubileum 2009.

Både Lolo och Rut berättar i boken om hur de upplevde skolan ur deras perspektiv, som elev och lärare, och skolan som internat. Deras upplevelser är från den tiden då tal-, hörsel- och avläsningövningar var de allra viktigaste ämnen och som genomsyrade alla andra ämnen.

Bok om döva kvinnor

Gunnel Rooth, född Andestam, skrev boken "Döva kvinnors historia" för hon ansåg att det borde finnas dokumentation om De Dövas Kvinnoförning i Stockholms verksamhet och dess kvinnliga pionjärer under 1800

Fortsättning på nästa sida!

Intresserade åhörare och seminariedeltagare.

FOTO: ANITA HELLÖRE

Seminariedeltagarna i väntan på att besöka kyrkan i Hjorted.

FOTO: ANITA HELLÖRE

Fortsättning från föregående sida:

och 1900-talen. Berättelserna grundar sig på egna upplevelser, bilder och från arkiven.

Mycket arbete har lagts ned på boken då det finns endast handskrivna dokument ända fram till 1985. När döva kvinnor utslöts ur styrelsen för Stockholms Dövas Förening bildades en sektion år 1885 som 11 år senare ombildades till De dövsstummans kvinnoförening i Stockholm. Målet med föreningen är att hjälpa och stötta fattiga, sjuka och ensamstående döva kvinnor.

Dövsstumskolan i Hjorted

Inför morgondagens utflykt berättade Tomas Hedberg om dövsstumskolan i Hjorted. Boende kring byn Hjorted samlade in pengarna till skolavgiften för bondesonen Jonas Peter Nilsson men han fick inte plats på Manillaskolan. Då beslöt församlingen med hjälp av några rika herrars donationer bygga och starta en skola mitt i Hjorted år 1864. Skolan fanns kvar ända till 1896

och omvandlades då till en skola för sinnesslöa dövsstamma.

Under skolåret 1895-1896 var några elever utlokaliserade till Västervik och undervisningen bedrevs där i en hyrd lokal i hamnkvartret. Skolan lades ned slutligen år 1911 och blev sjukhem för traktens vårdbehövande ända fram till 1965 då huset revs.

När skolan för "vanliga" dövsstamma lades ned i Hjorted fick de flesta eleverna flytta till den nybyggda skolan i Växjö. Vi konstaterade att vi har mycket att tacka Jonas Peter Nilsson för dövskolans och äldreboendet Nynäsårdens existens.

"Missförstådda människor"

Innan dagen avslutades visades en film från Tyskland. Filmen hittades nyligen efter att ha varit gömd i 70 år p g a nazipolitiska skäl. Tysklands dövas förbund ville genom denna film ta bort fördomar om döva. Filmen visar vad döva kan göra, mycket mer än vad hörande tror.

Besök i kyrkan

Under söndagens förmiddag var hela gruppen i Hjorted för att besöka kyrkan, kyrkogården och några hus som hörde till dövskolans. Innan gruppen samlades inne i den vitmålade kyrkan fick vi bese lärarnas och prästernas gravar.

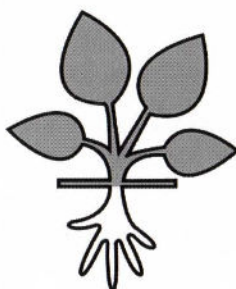
Berättade om bygdens historia

Kyrkoherden Nils Henrik Sikström berättade om kyrkans och bygdens historia. Jan-Inge Gustavsson, chef för äldreomsorgen i Hjorted, ledsagade oss på en vandring till Nynäsgården, där dövskolans funnits. I dag finns endast bryggstugan och ett par andra byggnader kvar inom gamla skolområdet. Brygghuset, som ligger mycket vackert vid sjön Hjorten, användes som tvättstuga och badhus under de åren då skolan fanns.

Avslutning med lunch

Helgens dövhistoriska seminarium avslutades med en lunch vid Långsjön i närheten av Ankarsrum innan bussen släppte av de flesta deltagarna vid Västerviks resecentrum för hemfärd.

Anita Hellöre

Dövas Rötter

UTGIVARE: SVERIGES DÖVHISTORISKA SÄLLSKAP (SDHS)

Utkommer 1 - 2 gånger årligen och sändes gratis till SDHS medlemmar.

REDAKTIONSKOMMITTÉ: Carl Magnus Lindgren och Anita Hellöre

LAYOUT: Birgitta Orström Lind

ANSVARIG UTGIVARE: Tomas Hedberg

ISSN 2000-8287

Författaren Agneta Pleijel berättade om sin bok

"Syster och bror"

Den sista delen i Agneta Pleijels historiska familjetrilogi är en roman om två syskon som står varandra mycket nära men lever under helt olika villkor. Albert är döv och Helena har en stor sångbegåvning, men hindras av sin far att stå på scen. Albert vistas i många år på Manilla. Som vuxen blir han målare. Albert och Helena har från barndomen en mycket varm relation.

□ Onsdagen den 10 november 2010 hade döva från Skåne bjudits in till Västerkyrkan i Lund för att "lyssna" på författaren Agneta Pleijel. Hon berättade om sin nya bok och om sin döve släkting, Albert Berg. Vi fick tillfälle att diskutera boken tillsammans med henne under en "workshop" efteråt.

Morfars far

Agneta Pleijel är romanförfattare och har skrivit boken "Syster och bror". Hennes morfars far var den kände döve marinmålaren Albert Berg. Han är brodern i boken. Agneta sökte historiska fakta, använde inlevelse och ro-

manens formspråk. Carl Oskar Malms två skrivhäften "Reseberättelse och dagböcker 1840-1843" har också varit till hjälp för att beskriva händelser på Manilla under tiden som Albert var elev där.

Musikens och tystnadens språk

Ett genomgående tema i boken är språket – musikens och tystnadens. Många i Alberts släkt var från musikens värld. Hans far Isaac var hovsångare. Så det kom som en chock när Isaac och han fru Lina fick en döv son. Albert Berg levde mellan 1832 och 1916. Vid nio års ålder började han på Manilla.

Agneta Pleijel föreläser om sin bok.

FOTO: TORD LIND

Läste ur boken

Agneta Pleijel läste upp ett par blad ur boken och ville höra med döva om det kunde vara så här som Albert upptäckte språket och om det var igenkännande. Här nedan kommer delar av det som Agneta läste upp:

"När Albert var fjorton inträffade ett mirakel. Man befann sig på skogsvandring, ledd av herr Holtz. Läraren gick främst i läderstövlar och skrynklig bomullshatt och höll upp en pinne med röd trasa för att de skulle se honom."

"De kom ut i en glänta. Där växte ett träd, en hög ek. Han lät flickorna gå vidare och blev ensam stående och såg upp mot kronan. Något svårbeskrivbart hände. Eken omslöt av sitt tecken. Eller om det var så att eken inträdde i det? Albert föll på knä. Sedan rullade han runt på rygg och blickade upp i himlen. Moln flöt förbi i det blå. Eklöven rörde sig

Fortsättning på nästa sida!

Albert Berg och hans syster Helena.

ILLUSTRATION AV MARIA RÖHL UR AGNETA PLEIJELS BOK "SYSTER OCH BROR".

Intresserade åhörare lyssnar på Agneta Pleijels föreläsning i Västerkyrkan i Lund.

FOTO: TORD LIND

Fortsättning från föregående sida:

sakta och tecknen följde med. Men alltsammans kunde också återges genom skrift. Det blev stilla i honom. Verkligheten gick arm i arm med tecknen. Ett fanns inne i det andra, och till dessa två fogades ett tredje, skriften. Vitt ljus föll genom stånd av gräsvippor. En vit fjäril fladdrade över en blåklocka. Det kunde återkallas och förmedlas, precis som blåklockan och flykten.

Han fick en omvälvande insikt. Han hade vetat det och ändå inte. I en blixtnlik uppenbarelse insåg han att allt hängde samman och kunde återges. Forntid och nutid. Avstånd och närhet. Färger. Sinnestillstånd och samband. Allt var beroende av allt annat. Allting hängde ihop. Och kunde beskrivas.

När han kravlat upp sig ur gräset syntes ingen längre till; flickorna var försvunna och den röda trasan på herr Holtz kvist också. Det luktade mossor och harsyra. Hans pulsar dunkade. Han gick ensam i skogen och var ändå inte ensam. Han lade kinden mot en skrov-

lig trädstam. Skogen var full av tecken, synligheter och samband. Och detta var språk..."

"Och språket var broar, farleder och möjligheter. Språket var gemenskap och delaktighet.

De hörande bytte ljud mellan sig, vilket efter vad herr Holtz påstod var ett slags vågor i luften som vidrörde örats inre. Det spelar ingen roll, det var samma sak: språk. Var dag kom nya tankar tumlande..."

"Engelska, tyska och svenska var, liksom de dövas språk, smärre språk inne i ett större. Detta större språk kallade han i tanken för Storspråket. Och vad fanns bortom Storspråket?"

"Varför han skapats till döv visste han inte. Han skulle dock, på det ena sättet eller det andra, i framtiden kunna byta tankar med alla människor, såväl hörande som döva. Han fylldes av tacksamhet över att vara elev på Manilla. Hans möjligheter var gränslösa."

Jag tycker det var en härlig beskrivning av att upptäcka ett språk. Men jag är osäker på om Albert Berg först vid 14-års ålder fick denna plötsliga uppenbarelse. En roman är ändå en roman och Agneta hade full frihet att utifrån sina tankar och sin inlevelse skapa en bild.

Ett nöje att "lyssna"

Albert Bergs liv som konstnär, som bror till Helena och hans internationella kontakter inom döv världen beskrivs väldigt fint i boken. Det var ett nöje att lyssna på Agneta Pleijel och även att läsa romanen. Språket var så levande!

Tord Lind

Eduard Fürstenberg

En av de tyska hedersledamöterna hos Stockholms Dövas Förening

I samband med 7:e Internationella Dövhistoriekonferensen i Stockholm i augusti 2009, höll den välkände Jochen Muhs från Berlin i Tyskland, ett föredrag om den relativt okända döve Eduard Fürstenberg.

□ I boken "Som en syskonkedja" som jag läste med stort intresse, fann jag till min stora förvåning på sidan 142, att de hedersledamöter som utnämndes av SDF även kom från utlandet. Eftersom jag ursprungligen är från Tyskland, var det förvånande att det på den listan visade sig att den första hedersledamoten bland svenska hedersledamöter var tysken Eduard Fürstenberg från Berlin och vidare fanns fyra tyskar och ytterligare sex från andra länder.

Forskade vidare

Av denna anledning drev nyfikenheten mig till att forska vidare om vem denne Eduard egentligen var och vad han hade gjort för döva. Men till att börja med ville jag veta varför SDF utnämnde någon döv eller hörande till hedersledamöter. Svaret fann jag i samma bok att alla hedersledamöter hade varit till stor nytta för döva i föreningen och/eller för döva på annat håll.

Fann svaret i en bok

"Det var från Tyskland framförallt från Berlin, som Sveriges döva fått idén att bilda en dövförening. När dövföreningen i Berlin – världens äldsta - skulle fira 25-årsjubileum skickade Stockholms Dövas Förening ett lyckönskingsbrev dit, undertecknat av samtliga styrelseledamöter. I brevet anhöller de om att få anteckna ordföranden Eduard Fürstenberg som hedersledamot i Stockholms dövas förening. Han hade grundat Berlinföreningen 1848 och varit dess driftige ordförande alltsedan start."

Stor teckenspråksstödjare

Honom har alla döva i världen mycket att tacka för som initiativtagare. Dess-

utom var han en stor teckenspråksstödjare.

Forskat om Fürstenberg

Jag hittade en intressant artikel från Jochen Muhs, döv tysk historiker från Berlin. Han hade i många år forskat om Fürstenberg, hittat en hel del dokument samt protokoll i arkiv och till sist kunde han sammanställa en lång artikel om Eduard Fürstenberg som jag översätter till svenska:

Eduard Fürstenberg (1827-1885) av Jochen Muhs

Som näst yngste son till en förmögen godsägare föddes han 3 maj 1827 i Berlin. Vid fyra års ålder drabbades han av tandkramp och förlorade sin hörsel. Han besökte det "kungliga dövstuminstitutet" i Berlin. Under god ledning av rektor Reimer och även döve läraren Karl Wilke fick han en bra utbildning.

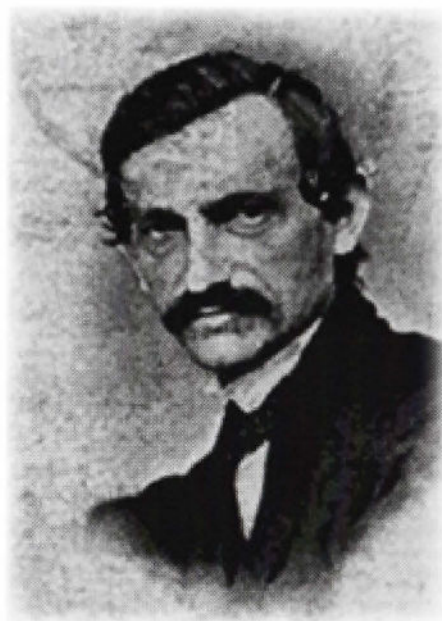
På grund av sin talang fick 17-åring- en utbildning vid Kungliga pensionsnärmyndigheten.

Efter sin lärlingstid erbjöds han en anställning hos Skattkammaren, där han stannade fram till sin död. Som tack för mångårig tjänstgöring blev han tilldelad den officiella titeln "kunglig sekreterare".

Fürstenberg var gift med den hörande lärarinnan Malvina Theresa Pasch och fick med henne sex barn. Dottern Anna gifte sig med en döv lärare August Schenck. Yngsta dottern blev direktör för det nyinstitfödda daghemmet "Kindergarten" för döva.

Den 18 mars 1848 i Berlin gjorde folket uppror mot kungen Wilhelm IV. Folket krävde frihet.

Efter marsrevolutionen upprättades i Tyskland den första dövföreningen i Berlin den 30 april 1848, och Edu-

Eduard Fürstenberg 1827-1885.

PRIVAT FOTO

ard Fürstenberg blev dess ordförande. Ett år senare, år 1849, grundade han Centralförbundet för välfärd för döva även i Berlin. Stödföreningen för döva gav ekonomiskt stöd till fattiga döva. På julen fick medlemmarna 100 riksmark i julbonus, vilket skulle lindra lidandet. Också i syfte att finna vägar ut ur dövas isolering, organiserade han samvaro och möten samt gav även rådgivning åt döva. I mer än 37 år ledde Fürstenberg dessa föreningar.

Fürstenberg började organisera kyrkliga ceremonier för döva 1855. Kungen (från 1871 kejsaren) Wilhelm gav 1866, när järnvägen öppnades, gratisbiljetter till döva för deltagande av den årliga gudstjänsten. Omkring 1200 till 1800 döva kom från alla håll. Vid denna gudstjänst ställde den militära ledningen en kasern med halm och filter till förfogande och gav en fri natts logi åt männen. De inkvarterades i mäns och kvinnors fristad.

Fürstenberg inbjöd 1873 döva deltagare till den första tyska dövkongressen med internationella gäster i Berlin, där han var ordförande i de tyska dövföreningarna. Han var även den drivande kraften i de fem kommande internationella konferenserna.

Fürstenberg grundade 1869 en kvinnoförening och etablerade en privat förskola. 1875 krävde han på kongressens begäran ett inrättande

Fortsättning på nästa sida!

Fortsättning från föregående sida:

av döva förskolor. Han började med egna medel utge 1872 den första tyska tidskriften för döva "Taubstummensfreund" (Dövstummas vän) med 500 provexemplar, innehållande olika ämnen om skolor, förlängd skoltid, standardisering av teckenspråk, daghem, kyrkor osv.

Fürstenberg gav också initiativ till grundandet av dövstumhemmet i Berlin-Hohenschoenhausen. År 1876 lyckades han bygga ett sjukhus för äldre döva i byn i Niederlehne King Wusterhausen.

Trots sin stora familj hade Fürstenberg också förmyndarskap för 57 döva barn. Han hjälpte även till att förmedla kontakter med domstolar och myndigheter. Han ägde ett bibliotek med böcker på italienska, latin, ryska och hebreiska.

Fürstenberg betraktades som en människa som med outtröttligt arbete försökte höja den dåliga levnadsstandarden för döva. Vid hans död den 11 januari 1885 fanns redan 13 dövföreningar i Berlin."

Två högt uppsatta tjänstemän från Berlins stad lyssnar på Jochen Muhs (t h) vid Eduard Fürstenbergs gravsten.

FOTO: HAUKE HAGEDORN

En stor man

Nu kan jag förstå Eduard Fürstenberg mycket bättre och beundrar honom verkligen. Därför blev han SDF:s hedersledamot nr 1. En stor man som vi alla döva är evigt tacksamma för allt dövföreningsliv.

Ska berätta mer

Det finns ytterligare fyra döva tyskar som blev SDF:s hedersledamöter, vilka jag ska berätta mer i nästa nummer.

Hauke Hagedorn

Allmänna Arvsfond-projektet avslutat

Projektet "Arkivering av dövrörelsens handlingar och inventarier" som utgör fortsättning på förra projektet (år 2002-2003) pågick 1 augusti 2005 – 31 december 2006. Då medel fanns kvar fortsatte samma projekt under perioden 1 juni 2008 – 28 februari 2009.

Syftet med projektet var att inventera ett antal utvalda dövföreningars arkiv och att få arkivförteckningar för dessa i digital form. Därmed kan arkiven bli mer lättillgängliga för intresserade forskare inom dövhistoria. Under projektets gång hölls också ett par arkivkurser för 44 deltagare från olika dövföreningar inom Sverige. Ett år senare arrangerades ett utvärderingsseminarium med 34 kursdeltagare i Linköping.

Inom projektets ramar har totalt 28 dövföreningars arkiv av 50 föreningar runt om i Sverige bearbetats. Sådana föreningar vars arkiv har inventerats är bl a Dövas Förening i Norrköping m o, Vätterbygdens Dövas Förening, Kalmar Läns Dövas Förening, Karlstads Dövas Förening, Linköpings Dövas Förening, Skövde Dövas Förening, Gävle-Sandvikens Dövas Förening, Landskronabygdens Dövförening, Ängelholms Dövas Förening, Dövas Förening i Arboga m o, Hälsinglands Dövas Förening och Blekinge Dövas Länsförening. Som synes har inventeringen varit geografiskt utspridd, och det har handlat om både mindre och större dövföreningar dels i städer och på mindre orter.

28 arkivförteckningar finns nu i SDHS:s arkiv, men de finns också digitaliserade och skall så småningom läggas ut på SDHS:s hemsida.

Nu är projektet således avslutat och Allmänna Arvsfonden har fått en redovisning av SDHS:s projektarbete. SDHS:s förhoppning är att i framtiden kunna få nya medel till liknande projekt för att fortsätta inventera övriga dövföreningsarkiv och även vidareutveckla de resultat som framkommit ur allt arbete inom projektets ramar.

Carl Magnus Lindgren

Oskar Österberg 1885 - 1921

Oskar Österberg.

FOTO: UR STOCKHOLMS DÖVAS FÖRENING ARKIV,
STADSARKIVET

Oskar Österberg var en unik person, som levde på denna tid i början av 1900-talet, genom att han skapade teckenordboken år 1916. Det fanns inte en liknande bok och på denna tid såg samhället oss döva som underlägsna varelser. Han förstod hur stort teckenspråkets betydelse var för oss döva och han kämpade för att vi skulle få undervisning på teckenspråk och att vi skulle gå på högre utbildning förutom S-yrken. Han var övertygad om att om vi använde teckenspråk skulle vi få lättare att uttrycka oss och det kändes mera som ett naturligt språk än om vi lärde oss talspråket då ljudspråket känns onaturligt. Han visste även att det fanns några döva som hade lyckats nå karriär i Europa och USA under 1800 och 1900-talen bl a Albert Berg, Douglas Tilden och Viggo Hansen.

□ Han föddes den 11 februari 1885 i Kasby, Lagga, sydväst om Uppsala. Hans föräldrar hette Johannes Österberg, född 1845, och Emma Charlotta Grönlund, född 1850. Fadern var kusk på Kasby herrgård. Oskar hade sex syskon varav två dog vid spädbarnsåldern. Hans bröder hette Konrad, född 1879, och Johan Melker, född 1882, samt hans lilla syster Ester Charlotta, född 1893. Oskar var hörande när han kom till världen men insjuknade i scharlakansfeber och difteri då han var fem år gammal. Därefter blev han döv. Läkaren hade varnat hans föräldrar att inte använda teckenspråk för då fanns det risk att han skulle glömma talet. Föräldrar följde läkarens råd.

Hade toppbetyg

Han gick på Manillaskolan år 1892-1899. När han slutade skolan hade han toppbetyg och utbildade sig till skraddare. Han bodde kvar i Stockholm, i Södermalm, några år innan han flyttade tillbaka till Uppsala och

bodde hos sin bror. Oskar jobbade som skraddare där.

Reste och skrev om teckenspråk

Han blev Uppsala Dövstumsföreningsförste föreläsningföreståndare år 1914 och var föreståndare ända fram till 1917. Han ordnade och planerade föreläsningverksamhet för Uppsala Dövstumsförening samt dövstumsföreningarna i Dalarna och Gävle.

Långa resor till Dalarna och Gävle tog säkert på hans krafter och hälsan med tanke på tågets hastighet under denna tid. Dessutom var han en av de redaktörerna som jobbade med "Tidning för döfstumma" och skrev ofta om teckenspråk och dövundervisning.

Gjorde en svensk teckenordbok

Han deltog i Nordiska dövkonferensen i Köpenhamn år 1907 där det bestämdes att man skulle göra en gemensam nordisk teckenordbok. Han var med i den svenska gruppen och fick uppdraget att göra en svensk teckenordbok. Det blev aldrig någon gemensam

nordisk teckenordbok utan han utgav själv år 1916 Sveriges första teckenordbok. Han var även författare till böckerna "Tystnadens folk" och "De dövstumma förr och nu".

Var sjuk i TBC

När han skrev dessa böcker visste han att han inte var frisk. Han hade en långdragen bröstsjukdom, TBC, som hindrade honom uppnå flera mål som han hade strävat för men han klagade aldrig utan han försökte glömma sjukdomen genom att arbeta för dövfrågor så länge han orkade. Han nämnde en gång att han hade velat lämna efter sig något gott och nyttigt innan han skulle avlida.

Han blev inlagd på Akademiska sjukhuset vid midsommar år 1921 och dog den 3 november klockan 10.30 samma år av TBC. Han blev bara 36 år gammal.

Är en förebild

Tack för att Du har funnits och gett oss döva styrkan att fortsätta kämpa för svenska teckenspråket! Du är en av mina förebilder!

Birgit Burman

Fortsättning på nästa sida!

ng från föregående sida:

TECKENSPRÅKET

AV
O. ÖSTERBERG

MED RIKT ILLUSTRERAD

ORDBOK

ÖVER DET AV SVERIGES DÖVSTUMMA ANVÄNDA
ÅTBÖRDSSPRÅKET

P. ALFR. PERSSONS FÖRLAG, UPPSALA

Tystnadens folk

AV

O. ÖSTERBERG

P. Alfr. Perssons förlag, Uppsala

Pris 1: 50

Oskar Österberg utgav själv
dessa två böcker på
P. Alfr. Perssons Förlag i U

Carl Johan Linder.

FOTO:

UR SVENSKA DÖVSTUMSKOLAN 1809-1918

Dövstumskolan i Umeå 1856 - 1875

Anledningen till att jag skriver en artikel om Dövstumskolan i Umeå är att Umeå Dövas Förening ska ha sitt 100-årsjubileum i oktober i år. Därför har SDHS:s styrelse beslutat att vårt årliga dövhistoriska seminarium ska förläggas i Umeå parallellt med Umeå Dövas Förenings 100-årsjubileumsfirande samtidigt.

□ Inte så många döva i allmänhet känner till att det har funnits en dövskola i Umeå på 1800-talet. Dövskolan i Umeå har med åren fallit i glömska. Därför vill jag passa på att skriva den här artikeln om dövskolans historia.

Allmänna Institutet i Stockholm

Som bekant grundades Allmänna Institutet för dövstumma och blinda i Stockholm år 1809 av Per Aron Borg. Institutet för döva fungerade som en enda dövskola för hela Sverige en bra bit in på 1800-talet.

Dövskolan i Umeå

Det uppstod inte fler dövskolor under denna tid förrän år 1856. Då bildades dövskolan i Umeå. Det är ett faktum att dövskolan i Umeå var den näst äldsta dövskolan i Sverige. Att en dövskola bildades just i Umeå så tidigt är märkligt med tanke på det låga elevunderlaget där. Det fanns större elevunderlag till exempel i västra eller södra Sverige. I Göteborg fick man en dövskola år 1858 och året därpå bildades en dövskola i Karlskrona.

Carl Johan Linder

I allmänhet vet man inte heller mycket om dövskolans verksamhet i Umeå.

Det var Carl Johan Linder som tog initiativet till att grunda en dövskola i Umeå. Han var född år 1824 i Ödestugu församling utanför Jönköping som bondeson. Han blev föräldralös tidigt, endast fyra år gammal. Senare arbetade han som dräng och flyttade hos olika bönder i gårdarna i hemförsamlingen och i grannförsamlingarna under sin uppväxt i många år tills han flyttade till Lidköping år 1848. Där började han studera som lärarelev. Då var han 24 år gammal.

Reste till Stockholm

Av någon okänd anledning reste han till Stockholm år 1850. Under sin vistelse vid Stockholms folkskolelärarseminarium åren 1851-1852 deltog han i en föreläsningkurs i pedagogik som anordnades av föreståndaren Ossian Edmund Borg vid det nämnda seminariet. Det var där som han blev bekant med dövundervisningen.

Grundade dövskolan i Umeå

Så småningom blev Carl Johan Linder anställd som folkskolelärare i fyra år i Skellefteå innan han flyttade till Umeå landsförsamling. Där kom han att arbeta vid Backens folkskola år 1856, och blev samma år före-

ståndare för Dövskolan i Umeå åren 1856-1875. Denna skola hade således grundats av honom. Hans dövlärareverksamhet upphörde när han flyttade till Tegs folkskola i denna församling med samma namn.

Arbetade ensam

Den dagliga undervisningstiden måste ha varit rätt begränsad, då han endast kunde offra sin lediga tid för sin dövundervisning från sitt arbete i folkskolan. Han hade ingen medhjälpare och arbetade alltså helt ensam för sin dövlärareverksamhet.

Hans döva elever var inackorderade dels i Linders eget hem och dels i de närbelägna gårdarna. Enligt Umeå landsförsamling bodde han på Kyrkobordet med sin nybildade familj. De flesta av eleverna var s k överåriga döva. Enligt uppgifter som finns uppges undervisningsåldern ha varit 6 – 23 år för de intagna eleverna före år 1873. Deras undervisning bekostades dels av föräldrarna och dels av sina hemkommuner. Under de första 17 åren var avgiften tre, fyra eller högst sex kronor i månaden.

Undervisning i vanliga ämnen

Undervisningstidens längd varierade och bestämdes i varje särskilt fall, beroende på ekonomiska hänsyn och elevens förmåga att tillgodogöra sig

Fortsättning på nästa sida!

undervisningen. I allmänhet tordes den vara 3 – 6 år. Undervisning gavs i vanligaste ämnen, såsom kristendom, läsning, skrivning och räkning med hjälp av åtbörder, skrift och handalfabet. Det högsta antalet elever var fem, som Linder undervisade samtidigt.

Verksamheten upphörde år 1875

Intill år 1873 hade han tagit emot totalt 36 elever. Av dem konfirmerades 29 elever efter fullbordad lärokurs. Efter denna tid intogs ytterligare 12 elever. Det innebär att sammanlagt 48 elever kom att gå i hans dövskola innan dövskoleverksamheten upphörde år 1875.

Dokument saknas

Tyvärr finns inga bevarade dokument om dövstumskolan i Umeå överhuvudtaget. Detsamma gäller andra mindre privata dövskolor till skillnad mot de dövskolor som bedrevs i landstingets eller statlig regi, vars arkivmaterial finns bevarade på landsarkiv eller stadsarkiv.

På grund av att elevmatriklar, betygskataloger, styrelseberättelser eller

tryckta skolkataloger saknas är det oerhört svårt att få ta reda på vilka elever som har gått i Carl Johan Linders dövskola i Umeå.

Finns andra vägar att gå

Däremot finns det andra vägar att få fram uppgifter om vilka döva personer som kan ha gått där på dövskolan via kyrkoböcker. Det innebär dock att det skulle bli ett ofantligt arbete med att hitta några döva personer genom varje församlings husförhörlängder under 1860-1870-talen. Det är nästan som att hitta en nål i en höstack. Det kan ha stått i elevens hemförsamlings husförhörsbok var och när någon döv elev konfirmerades om man nu har en sådan tur. Det innebär alltså att man kan hitta dem förutsatt att hon eller han har konfirmerats.

Hittade döv kvinna

Hittills har jag funnit en döv kvinna som hette Alma Elisabet Lundgren, född år 1849. Tack vare Umeå stadsförsamlings husförhörsbok konfirmerades hon den 24 juni 1873 i Umeå landsförsamling. Till denna församling hörde Backens skola.

Alla hennes tre döva äldre syskon Agata Albertina f. 1843, Johan Alfred f. 1846 och Anna Sofia f. 1848 gick på Allmänna Institutet för dövstumma i Stockholm.

Varför Alma Elisabet själv inte gick på institutet, beror antagligen på att det inte fanns en ledig plats där för henne. Senare kom hon att gifta sig med en hörande skomakare som hette Nils Granberg. Det är just han som var en av dem som bildade en dövstumförening i Umeå år 1911!

Hur gick det för Carl Johan Linder?

En kort tid efter flyttningen till Tegs folkskola avled han den 15 september 1880 i Umeå landsförsamling och efterlämnade sin maka Augusta Charlotta Ekstrand och sju barn.

Tomas Hedberg

Källa :

Matrikel över Svenska Dövstumskolan 1809-1918 av Oskar Ahlner.

UMEÅ DÖVAS FÖRENING FIRAR SITT 100 ÅRS JUBILEUM!

Helgen den 14-15 oktober 2011 blir det av.

Program:

Fredag 14 oktober på Druidgården, Storgatan 67.

Uppvaktning 16.00-18.00. Samkväm med PUB efteråt.

Dörrarna öppnas 18.00. OBS! Begränsat antal i lokalen så kom i god tid om ni vill vara med.

Lördag 15 oktober. Aktiviteter på dagen i Druidgården, Storgatan 67

12.00 till 16.00. Även SDHS har sitt seminarium i HSO lokaler

Storgatan 76, vid gathörnet (74). Där kan man få höra Umeå dövskolans historia.

Kolla gärna Sveriges Dövhistoriska Sällskap:s inbjudan på sidan 17!

18.00 Bankett öppnas på restaurangen Äpplet, Folkets hus, Skolgatan 59.

Mat kostar 425 kr, ink för-, huvud och efterrätt plus ett glas vin samt kappavgift. Eftersläpp kl 21.00 kostar 100 kr ink kappavgift.

Mer detaljer om maten finns på UDF:s hemsida <http://udf.info.se/>

Anmälan till banketten görs till Umeå dövas förening senast 31 augusti. Glöm ej er namn och antal.

Betalas in på UDF plusgiro 366632-8 Märk med "100 år"

Frågor? e-mail: dfumea@hotmail.com

Klasskamraterna: Från vänster Hauke Hagedorn, Renate Dorn, Arvid Schwarz, Peter Warkentin, Jürgen Stachlewitz, Maria Hömig, Renate Dicatti och Siegfried Lepper.

FOTO: HAUKE HAGEDORN

Internationellt: Resan till München

Münchenresan innebar inte en traditionell resa till den berömda Oktoberfesten i München utan det var en vanlig klasskamratsresa till München. Efter fem år skulle vi träffas igen. Efter realexamen i Hamburg hade vi lovat varandra att åter ses vart femte år. Förra gången var det i Höllviken för åttonde gången, 40 år efter vår skolvång.

□ I Höllviken bestämde vi att nästa klassträff skulle äga rum i München, eftersom vår klasskamrat Jürgen Stachlewitz är bosatt där sedan 1990 och jobbar som TV-moderator. En del av er kanske känner igen honom från tyska TV-programmet "Sehen statt Hören" (Se istället för att höra).

Klassträff i Tyskland motsvaras av konfirmationsträff i Sverige. Efter flyg från Köpenhamn till München åkte jag regiontåg till "Hauptbahnhof". Där hämtades jag av Jürgen. Återseendet var enormt glatt. Efter livligt snack gick vi vidare genom centrum till minnesplatsen, som på order av Hitler byggdes för att minnas ölkällarkuppens offer som sköts ihjäl av tyska militärpoliserna i samband

David Ludwig Bloch, geb. am 25. März 1910 in Floss (Oberpfalz), gest. am 16. April 2002 in New York

Bronzeguss 1981 - Der Maler, der als Jude und Gehörloser im NS-Staat doppelt gefährdet war, wurde nach dem 9. Nov. 1938 ins Konzentrationslager Dachau verschleppt. Nach seiner Freilassung im Dez. 1938 gelang ihm die Flucht nach Shanghai.

Hakkorstavla gjord av döve David Bloch, samt informationstext på tyska om David Bloch som var internfånge på Dachau i fyra veckor innan han flydde till USA via Kina.

FOTO: HAUKE HAGEDORN

med statskuppöversök 1923, vilket misslyckades.

Glada återseenden

På eftermiddagen kom övriga klasskamrater med flyg från olika håll. Glada återseenden förstås, och sedan begav vi oss till "Rathausmarkt". Efter en promenad och lite shopping gick vi

till "Rathaus"-vinkällare, där det lukade härligt gott av mat. Jag valde Bayerns specialitetsoppa "Kürbis-suppe" fylld med "Kürbissosse" - på svenska pumpasoppa med sås. Jättegott!

Övernattade på Gasthof

Vi stannade länge. Bl a diskuterades det att Ljungheda i Höllviken har blivit sålt, vilket de tog med bestörtning. Efteråt begav vi oss till ett typiskt bayerskt Gasthof och övernattade där.

Åkte till Dachau

På andra dagen träffades vi på Jürgens arbetsplats "Bayerische Rundfunk" och han visade oss runt. Efter lunch åkte vi tunnelbana till Dachau som är känd för det beryktade koncentrationslägret. En före detta krutfabrik som byggdes om till Tysklands första koncentrationsläger. Där hamnade många döva judar liksom tyska döva medhjälpare för terrorbehandling.

David Bloch, döv judisk målare

Efter rundvandring var vi i museet, och där fann vi en tavla som hade målats av en döv judisk målare David Bloch. Efter det kända riksprogram-

Fortsättning på nästa sida!

Fortsättning från föregående sida:

met deporterades han till Dachau och stannade där i fyra veckor. Han frisläpptes och flydde 1938 till Kina och levde sedan i New York i USA fram till sin död 2002.

Jämfört med Auschwitz som jag häromåret besökte, har Dachau mer detaljerad information med bilder och texter på tyska och engelska.

Minnen och massor av skratt

På tredje dagen blev vi hämtade av döva kamrater från München och kördes till Bad Tölz, ca 6 mil söder om München, där vi åt goda "Münchner Weißwürste mit "Brezn" (Brezel) und süßem Senf", d v s bayersk vit korb med söt senap som är Bayerns delikatess, känd i hela München. Sedan kördes vi vidare genom idylliska Allgäuer Alp som redan nu var täckt med snö. Där mottogs vi av en döv ägare

som bjöd på bayersk "Williamsbirne", hemmagjord destillation med 40 % alkohol. Det blev långa pratstunder med bl a massor av minnen om vår skoltid och också massor av skratt. Det är sunt, eller hur?

Supermodernt Dövas Hus

Jag hade tur som fick träffa tyska Dövas Förbunds ordförande på Dövas Hus. Hans namn var Rudi Sailer och han hälsade oss döva i Sverige så gott och meddelade att han ska komma till Sverige i maj 2011. Det blir spännande. Dövas Hus är helt supermodernt med glasade hissar, uppfört för exakt tio år sedan, och jag trodde inte mina ögon. Säkert skulle alla döva malmöbor bli gröna av avund om de får se sådana hus. Med aula, bar, två kätgelbanor och en bowlingbana!

En oförglömlig upplevelse

Åter till mysiga hotellet "Sollner

Hof" där vi satte oss ner med ett par bayerska öl fram till kl 00.30. Sedan måste jag upp redan kl 04.45 för att bege mig till flygplatsen. Jag var nästan slut efter "fyrspråkssallad", d v s tyska, svenska, tyskt och svenskt teckenspråk i huvudet, tungt som bly men nyttigt. Helt nöjd och åter nöjd, det var en oförglömlig upplevelse. Men väl hemma fick jag en överraskning. Hässleholm var nu täckt med snö. Hade jag tagit med mig snö från Allgäuer Alp?

"Dövstumma i Hitlerjugend"

Beträffande den judiske döve David Bloch kan man läsa mer om honom i boken "Dövstumma i Hitlerjugend".

Vill man beställa boken, kontakta mig: 451hauke@telia.com

Hauke Hagedorn

Ny jubileumsbok

I samband med Umeå Dövas Förenings 100 års jubileum lanseras en bok om föreningens sekellånga verksamhet, skriven av Anita Hellöre. Boken blir på cirka 100 sidor och innehåller många bilder som hör ihop med berättelserna som handlar om allt från föreningens bildande till medlemmarnas egna upplevelser från resor, fester och andra evenemang. Teckensnittet är något större än vanligt för att göra boken ännu lättare att läsa.

Boken, som trycks i en begränsad upplaga, kommer att finnas till försäljning under jubileumshelgen 14-15 oktober i Umeå till ett pris av 100 kr/st.

Beställningar kan göras hos Umeå Dövas Förening eller via epostadressen: anita@hellöre.se

Anita Hellöre

*Jochen Muhs på besök hos Hauke Hagedorn.
Jochen Muhs avled hastigt den 16 november
2010.*

FOTO: HAUKE HAGEDORN

Jochen Muhs 1942 - 2010

Jochen Muhs avled hastigt under senhösten 2010 i en ålder av 68 år. Hans närmaste sörjande är maken Monika, två barn och barnbarn samt många vänner.

□ Jag mötte Jochen första gången på Kastrups flygplats i Köpenhamn för att hämta honom till Malmö, där han skulle föreläsa om döva under Hitlertiden. Detta var ett viktigt ämne som många döva ville veta mer om. Han föreläste inte bara i Malmö utan han hade bett mig att kontakta dövföreningar runt om i Sverige och fråga dem om hans föreläsning kunde vara intressant. Många anmälningar strömmade till, från Malmö upp till Leksand. Inom en vecka lyckades han hålla sex föredrag och alla drog mycket publik.

Och till sist kom han hem till mig i Hässleholm för övernattnig och berättade mycket om dövhistoria. Allt sedan denna tid hade vi täta kontakter. År 2008 var min fru och jag på besök hos familjen Muhs i Berlin.

Var med vid DHI-konferensen

År 2009 var Jochen med vid DHI-konferensen i Stockholm och höll ett anförande om Eduard Fürstenberg, en stor döv personlighet i Berlin under 1850-talet och även hedersledamot

nr 1 hos Stockholms Dövförening. I DHI-styrelsen hade han suttit som viceordförande från 1994 och avgick först i Stockholm efter 15 år.

Forskat om nazitiden

Jochen hade i många år forskat mycket i nazitidens samhälle om döva tyskar och döva judar. Han tog fram bevis genom dokumentationer och fakta om bl a tvångssteriliseringar upp till ca 19 000 döva tyskar. Han klargjorde också att tyska dövförbundets ordförande Fritz Albreghs, som var döv och också övertygad nazist, själv medverkade till att inte bara döva judar utan också andra döva tyskar blev tvångssteriliserade m m.

En kompetent dövhistoriker

Jochen var en mycket kompetent dövhistoriker och skrev otaliga artiklar till olika tidningar. Han lyckades också få tyska dövförbundet och dövidrottsförbundet att be om ursäkt för de illdåd som gjordes under Hitlertiden.

Bodde i Västberlin

Jochen var son till en tandläkare och gick på dövskolan i ett sönderbombat och delat Berlin. Han bodde i Västberlin och upplevde både berlinmurens byggnad 1961 samt murens fall 1989.

Han hjälpte vid Berlins återförening till att alla splittrade 22 dövföreningar inom Väst- och Östberlin förenades till en enda stor dövförening: "Berliner Gehörlosenverband .e.V.".

I dag är det en välmående förening med många anställda på den välkända gatan Friedrichstrasse. På denna gata var det strider mellan svenska Waffenss "Viking" och Röda armén under andra världskriget, berättade Jochen för mig. Han blev också mycket aktiv i politiska frågor åt döva och i sitt sista uppdrag demonstrerade han muntert och glatt med döva förbi f d DDR-byggnader och Hitlerbunkern för dövas rättigheter i en Youtubefilm.

En intelligent och varm människa

Dödsbeskedet kom som en chock för mig, eftersom vi några dagar före hans bortgång hade haft mailkontakter om förberedelser inför ett besök i Berlin under september 2011. Jag liksom många andra kommer att minnas honom som en mycket beläst, intelligent och varm människa som drabbades av en alldeles för tidig död.

Vila i frid!

Hauke Hagedorn

Kort recension av två nya böcker:

Flickan på två stolar

av Olga Svensson Richter (2010)

Boken handlar om författarens självbiografi, om hur hon som hörande "coda"-barn till döva föräldrar växte upp och blir senare "coda"-ordförande som vuxen.

Det var av blandade känslor jag läste den boken för jag som döv kände igen mig i många bitar och ändå är författaren och jag så olika!

Jag själv som växte upp som ensamt dövt barn till hörande föräldrar och syskon och senare fått hörande barn och barnbarn, förlorade kampen många gånger att bli fritt från oket där teckenspråket aldrig accepterats, särskilt under 1900-talet.

Författaren har fått förmånen att få leva i två olika världar, den ena är att känna till dövas och teckenspråkets värld och den andra till hörandes värld samt talets/hörselns gåva. Det är privilegierat för alla coda-barn som behärskar de båda världarna!

Det finns en fråga i boken som jag funderade mycket över. Citat ur boken (sid. 153): "Tyvärr har ingen frågat oss hörande barn till döva vad vi har för behov. Vi är barn till döva av kött och blod om vi råkat födas hörande."

Jag har aldrig tänkt den tanken när jag har ett hörande barn. Vad skulle i så fall hörande ha frågat hörande barn till döva föräldrar? Mitt barn, som bestämde själv att välja, har självklart fått de underbara gåvorna: både talspråk och teckenspråk! Men ingen har frågat dövt/döva barn vilket behov det/de behöver! Det visste ni, hörande redan, det svaret som ni inte vill ställa den frågan och hellre blundar för. TECKENSPRÅKET, självklart!

Boken kan rekommenderas att läsas, för både döva och framförallt hörande.

Boken kan köpas via e-post: info@doviana.se (kostnad 265:- inkl. moms och porto). Se vidare www.doviana.se

Karamellens ord

av Gonzalo Moure (Opal AB år 2010)

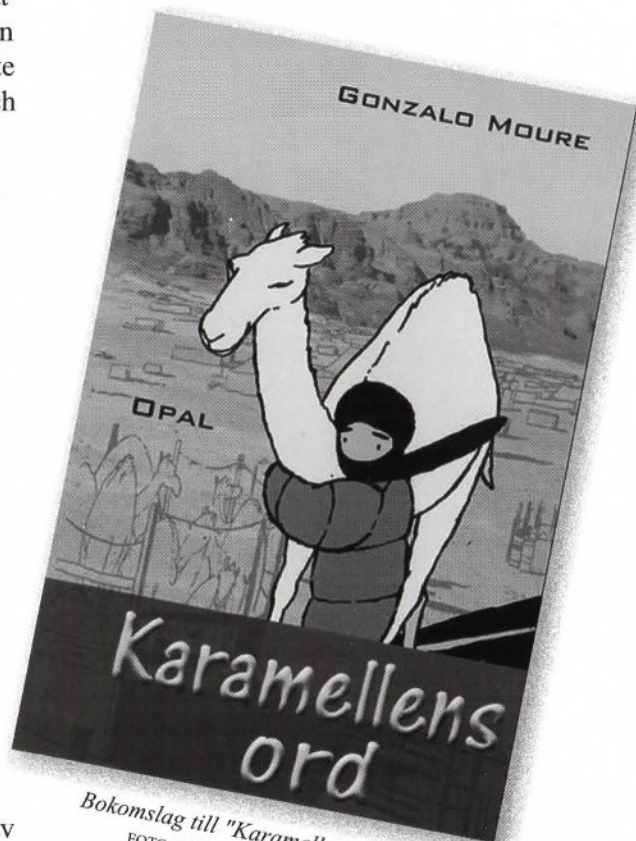
översatt från spanskan av Eva M Ålander
(ISBN 978-91-7299-374-7)

Boken är en smal men bra på c:a 80 sidor. Den handlar om en döv pojke som bor vid ökengränsen till Algeriet. Han älskar sin bästa vän, en dromedar-pojke, Karamellen.

Denna bok är skriven av en spansk författare och kan läsas av alla barn i skolåldern och även vuxna.

Bokomslag till "Flickan på två stolar"
FOTO: HÄMTAT PÅ INTERNET

Bokomslag till "Karamellens ord"
FOTO: HÄMTAT PÅ INTERNET

Recenserat av Ulla-Bell Thorin

Presentation av

SDHS:s styrelse 2009 - 2011

TOMAS HEDBERG, ordförande:

1. Bostadsort: Stockholm.
2. Familjeförhållanden: Singel
3. Yrke: Språkvårdare på Språkrådet. Tidigare ombudsman på SDR.
4. Hobby/intresse: Dövas historia, släktforskning, läser deckarromaner och tittar på deckare på TV.

HAUKE HAGEDORN, vice ordförande:

1. Bostadsort: Hässleholm.
2. Familjeförhållanden: Gift, två utflugna barn och två katter.
3. Yrke: Finmekaniker, numera tsp-lärarassistent.
4. Hobby/intresse: Simning, vandring, golf och föreningsarbete.

MAJ DAVER, sekreterare:

1. Bostadsort: Härnösand.
2. Familjeförhållanden: Syskon och syskonbarn.
3. Yrke: F d vårdare och teckenspråklärare vid Kristinaskolan 1966-2010, numera pensionär.
4. Hobby/intresse: Läsa böcker, besöka museer, brodera korsstygn och resor både in- och utrikes.

CARL MAGNUS LINDGREN, kassör:

1. Bostadsort: Örebro.
2. Familjeförhållanden: Singel med en strävårig tax – Tanya 13 år.
3. Yrke: Arkivarie på ArkivCentrum Örebro län i centrala Örebro.
4. Hobby/intresse: Historia, släktforskning, läser mycket böcker i historia och om olika länder/folkgrupper, promenader med taxen och spelar tennis.

ANITA HELLÖRE, ledamot:

1. Bostadsort: Insjön, Leksand
2. Familjeförhållanden: Gift med Harry Dahlgren, två Jack Russell-flickor – Lovisa 6 år och Bella 4 år, två utflugna söner Mattias och Christoffer, sju barnbarn.
3. Yrke: Författare, egen företagare.
4. Hobby/intresse: Läsa böcker, resor med bil och forskning i olika länders dövhistoria.

5. Mål med SDHS: Att dokumentera och utveckla en databas över dövrörelsens och dövskolornas historia.
6. Dröm/förhoppning om framtiden: Att få ett eget dövmuseum med statligt och finansiellt stöd med ett arkiv och bibliotek.

5. Mål med SDHS: Att berika dövhistoria och att utge en dövhistoriebok.
6. Dröm/förhoppning om framtiden: Att samla alla fakta om döva från varje land i hela Europa och att uppföra ett dövas universitet jämförbart med Gallaudet University i USA.

5. Mål med SDHS: Sprida insikt om dövhistoria på alla sätt och dokumentera dövhistoria.
6. Dröm/förhoppning om framtiden: Ett riktigt och väldokumenterat dövhistoriemuseum, gärna beläget i Stockholm. Ett bra läromedel om svensk och internationell dövhistoria till SPSM-skolor. Varje land skall inneha eget arkiv/dövmuseum.

5. Mål med SDHS: Att få utveckla SDHS till en svensk institution inom dövhistoria för alla.
6. Dröm/förhoppning om framtiden: Att få ett riktigt dövmuseum med arkiv och bibliotek som är öppet för alla som är intresserade av dövhistoria och om dövas livssituation både inom Sverige och utomlands.

5. Mål med SDHS: Bidra med SDHS:s viktiga arbete med att dokumentera Sveriges dövhistoria på alla sätt.
6. Dröm/förhoppning om framtiden: Eget dövmuseum med finansiellt stöd från t ex Riksantikvarieämbetet, alltså på samma sätt som för läsmuseer, hembygdsmuseer och liknande.

Tomas Hedberg, ordförande.

Hauke Hagedorn, vice ordförande.

Maj Daver, sekreterare.

Carl Magnus Lindgren, kassör.

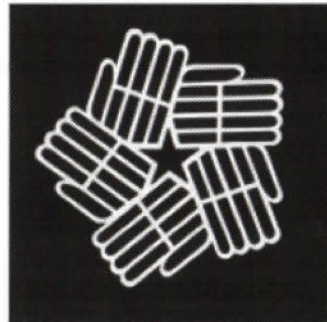

Anita Hellöre, ledamot.

OVANSTÄENDE FOTON: TOMAS HEDBERG

Annons till

8:e Internationella DÖVHISTORISKA konferensen i Toronto, Canada, 2012:

ANNOUNCEMENT

DHI Conference 2012 Website

The Planning and Organizing Committees of the 8th DEAF HISTORY INTERNATIONAL CONFERENCE and its host, the Canadian Cultural Society of the Deaf, wish to announce the official launch of the conference website at www.dhiconference2012.ca/. The website is readable in two different languages, English and French, because Canada is constitutionally bilingual.

This triennial event will take place in Toronto, Canada from July 24th to 29th, 2012. The conference theme is *TELLING DEAF LIVES: Biographies and Autobiographies*.

You can now start planning and adjusting your commitments, travel itineraries and vacation to attend this most anticipated conference. Remember to register early to avoid any disappointment. Registration will be handled on a first-come, first-served basis.

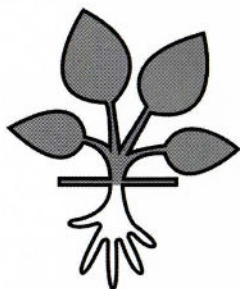
Please share this announcement with your friends, colleagues and others around the world who might be interested in attending and/or presenting a paper at the conference.

**8TH Deaf History
International Conference**
Toronto, Canada July 24-29, 2012

**8e Congrès international de
l'histoire des Sourds**
Toronto, Canada 24-29 juillet 2012

**TELLING DEAF LIVES / RÉCITS DE VIE DES SOURDS:
Biographies and/et Autobiographies**

www.dhiconference2012.ca

Dövhistoriskt seminarium i Umeå den 15 - 16 oktober 2011

Sveriges Dövhistoriska Sällskap (SDHS) arrangerar det 19:e dövhistoriska seminariet på HSO-lokalen på Storgatan 76 i Umeå den 15 oktober. Utflykt till den gamla dövskolan i Umeå inkl. Backenkyrkan ska ske den 16 oktober.

Seminarieavgiften är 300 kr för medlemmar samt Umeå Dövas Förenings medlemmar och 400 kr för icke medlemmar. Gällande föredrag om Umeå dövstumskola för 100 kr för endast Umeå DF:s medlemmar.

Inbetalas till plusgiro 854121-1 senast 15 september 2011. Inträde till seminarium, kaffe och söndagens utflykt ingår i priset. Skriv på inbetalningskortet om vegetarisk mat önskas. Anmälan är bindande.

Medlemsavgift är 200 kr/år och 400 kr/år för organisationer. Teckenspråkstolkare är beställda.

Program lördag 15 oktober

- Kl. 09.00-09.30 Samling och kaffe med fralla. Plats: HSO-lokalen, Storgatan 76, Umeå
Kl. 09.30-09.45 Ordförande Tomas Hedberg öppnar seminariet
Representanter från Sveriges Dövas Riksförbund och Sveriges Dövas Ungdomsförbund.
Kl. 09.45-10.45 Föredrag: "Dövidrottens historia 200 år" av Urban Mesch
Kl. 11.00-12.00 Föredrag: "Mäster Frans" av Anita Hellöre
Kl. 12.00-13.30 Lunch
Kl. 13.30-14.30 Föredrag: "Dövstumskolan i Umeå 1856-1875" av Tomas Hedberg
Kl. 14.30-15.00 Kaffe med dopp
Kl. 15.00-16.00 Årsmöte
Kl. 18.00 Umeå Dövas Förenings 100-årsjubileumsfest på Folkets Hus, Skolgatan 59

Program söndag 16 oktober (OBS! Preliminärt!)

Dövhistorisk utflykt till Grisbackaskolan och Backenkyrkan i Umeå.

Kl. 8.00 Samling för färd. Meddelas senare var vi ska samlas.

Kl. 8.15 Avgång och färd mot Backenkyrkan.

Kl. 12.00 ca Umeå centrum

Reservation för ändringar!

Logi får var och en ordna själva. Förslag på hotell med priser:

Comfort Hotel Winn Umeå. Tel. nr: 090-71 11 00. Enkelrum: 870 kr/natt.

Det finns ännu flera hotell att välja på. Gå till "www.bokahotell.se".

Frågor: Maj Daver. E-postadress: maj.daver@comhem.se eller maj.daver@sdrf.se

Anmälningstalongen för seminariet ska skickas direkt till:

Carl Magnus Lindgren (kassör), Hasselgatan 38, 703 60 Örebro

Betalningen ska sättas in på SDHS:s plusgiro: 854121-1. Märk "Dövhistoriskt seminarium".

Jag/vi anmäler mig/oss till Dövhistoriskt seminarium i Umeå den 15-16 oktober 2011:

Namn:

Adress:

E-post: Fax nr:

Seminarieavgift:

Antal personer:

12 - 16 september 2011

Resa till Ede i Holland och Frankfurt am Main i Tyskland Besök bl a i "Gelderhorst" i Ede och Dövmuséet i Frankfurt am Main

Välkommen till "Gelderhorst"

"Gelderhorst" i Ede är ett nationellt centrum för döva seniorer i Nederländerna. Detta center omfattar bostad, vård och specialutrustning för döva pensionärer som tillhör följande kategorier: barndomsdöva, sendöva eller hörselskadade, dövblinda eller synskadade, talskadade.

Förutom huvudbyggnaden finns det tre lägenhetskomples där döva seniorer också får leva självständigt. Dessa seniorer kan behöva vård och andra tjänster. Mycket värt att besöka och studera. Vi äter gemensam måltid i "Gelderhorst".

På eftermiddagen /kvällen finns möjlighet att besöka Arnhem som erbjuder olika sevärdheter bl a Madurodam som är en stad i miniatyr.

Besök på Dövmuséet i Frankfurt am Main

Dövmuseet invigdes 2009 på initiativ av Lothar Scharf och visar olika fakta och dokumentationer samt bilder och datorer om döva under nazitiden.

Lothar Scharf kommer att leda oss och berätta samt visa runt i Dövmuséet och Dövas Hus. En träff med döva pensionärer och gemensam middag kommer också att genomföras.

På kvällen planeras stadsguidning av Lothar inom Frankfurt, bl a kan vi få se det berömda rådhuset "Römer".

Program

Dag 1 12 september

Påstigning i Hässleholm, Lund och Malmö.

Med "Bergkvarabuss", en supermodern buss med AC, WC och monitorer där vi kan få information eller se på film, lämnar vi på morgonen våra påstigningsorter och sätter kurs mot Holland. Ankomst till Ede på eftermiddagen där vi in kvarteras.

Dag 2 13 september

Besök på "Gelderhorst" och ett museum i Arnhem.
Se information ovan!

Dag 3 14 september

På förmiddagen fortsätter bussen till Frankfurt am Main (ca 50 mil). Efter ankomst och in kvartering på kvällen, tar vi en kvällspromenad och äter på restaurang.

Dag 4 15 september

Besök i Dövas Hus och i Dövmuséet.
Se mer information ovan!

Dag 5 16 september

Hemfärd till Sverige, kanske ett uppehåll i Hamburg om tiden tillåter. Annars direkt hem med avstigning i Malmö, Lund och Hässleholm.

Intresserad?

Anmäl Dig till

Hauke Hagedorn **senast den 30 juni.**

Kostnad

Allt detta kostar 4150 kr ink. logi, frukost och inträden.

Glöm inte

att ange Ditt namn och adress samt diet.

Sätt in beloppet på

SDL:s bankgiro: 456-2427

och skriv: **Bussresan**

Först till kvarn gäller!

Har Du frågor?

Kontakta Hauke: 451hauke@telia.com

Maria Forsell. (1856-1938)

FOTO: UR STOCKHOLMS DÖVAS
FÖRENING ARKIV. STADSARKIVET

Emma Anstrin. (1845-1922)

FOTO: UR STOCKHOLMS DÖVAS
FÖRENING ARKIV. STADSARKIVET

1885 - 1996 DÖVA KVINNORS HISTORIA

Mitt val att skriva en bok om döva kvinnors historia är egentligen ett ganska självklart val. Jag växte upp med döva föräldrar och kom därför tidigt i kontakt med dövföreningarnas olika aktiviteter. En av dessa föreningar var kvinnoföreningen där min mamma var medlem och där jag senare engagerade mig som kassör under 12 år.

□ När kvinnoföreningen skulle fira sitt hundraårsjubileum 1996, upptäckte jag att ingen hade dokumenterat de döva kvinnornas situation tidigare. Det väckte mitt intresse för att skriva den här boken och en fantastisk möjlighet att få förmedla döva kvinnors historia. Under mina år som engagerad i de dövas kvinnoförening har jag stött på många missvisande fördomar mot just döva kvinnor. Men jag har också sett hur den gemenskap och sammanhållning som rått inom kvinnoföreningen gjort att föreningen utvecklats till en fantastisk förening som bidragit till att många döva kvinnor fått en bättre levnadssituation.

Starka kvinnor

I mitt arbete med boken har det varit viktigt att dokumentera historiken kring bildandet av kvinnoföreningen men också att berätta vad starka kvinnorsom Maria Forsell och Emma Anstrin betytt för De dövas kvinnoförening. Maria Forsell, som själv var döv, grundade De dövas kvinnoförening i Stockholm den 23 februari 1896 och under sitt planeringsarbete blev hon

mycket god vän med Emma Anstrin, en hörande och teckenspråkskunnig dövklärare. De båda hade ett mycket gott samarbete och båda insåg vikten av att komma igång med en egen kvinnoförening så fort som möjligt. Emma blev kvinnoföreningens första valda ordförande och Maria blev ansvarig för den ekonomiska delen och förblev så i 40 år.

Medlemsavgiften var enda intäkten

Ett viktigt uppdrag var att få in kapital till föreningen för att kunna stötta döva kvinnor som hade det svårt ekonomiskt. Kvinnoföreningen hade inga andra intäkter eller stöd förutom medlemsavgifterna så för att få in så många medlemsavgifter som möjligt värvades både döva och hörande, kvinnliga som manliga medlemmar. Endast döva kvinnor fick bli ordinarie medlemmar och övriga fick vara stödjande medlemmar men detta gällde inte Emma som var den enda hörande ordinarie medlemmen. Idag kan endast kvinnor bli medlemmar och i Kvinnoföreningens styrelse skall majoriteten vara döva.

Gemenskap och styrka

För Maria var det viktigt att få in medel för att kunna bedriva verksamhet som ökade gemenskapen mellan döva kvinnor och så småningom kunde föreningen erbjuda utflykter, föredrag, kurser, besök hos andra kvinnoföreningar och klubbar. Flera döva kvinnor började resa världen runt och höll spännande reseskildringar på sitt eget språk – teckenspråket. Även de hörande som var teckenspråkiga höll olika föredrag som ofta handlade om kvinnofrågor.

Den styrka, envishet och entusiasm i kombination med kunnande och självständighet som de döva kvinnorna visat genom åren har gjort föreningen både populär och framgångsrik.

En resa fylld med glädje

Att i min bok redogöra för den utveckling som skett under åren 1885 - 1996 i föreningen har varit en spännande resa och fylld med glädje. De protokoll och handlingar jag plöjt igenom visade sig vara en källa till lärorik

Fortsättning på nästa sida!

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen
med nya adressen på baksidan (ej adressidan)

B FÖRENINGSG- BREV

Återsändningsadress
SDHS, c/o Carl Magnus Lindgren
Hasselgatan 38
703 60 Örebro

Fortsättning från föregående sida:

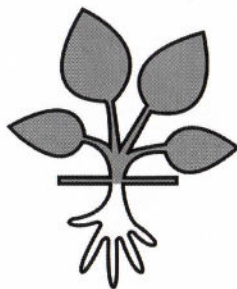
kunskap om döva kvinnors historia. Och de möten som jag tillsammans med mamma besökte som liten och då upplevde som ganska tråkiga tantmöten framstår idag i en helt annan dager. Idag är jag mycket stolt över att både jag och min mamma är en del av denna framgångsrika förenings historia.

Fick ta emot den svenska flaggan
Och när De dövas kvinnoförening i samband med hundraårsjubileet fick motta den svenska flaggan på Svenska flaggans dag kändes det som en fin avslutning på de första hundra åren för kvinnoföreningens verksamhet och början på ett nytt spännande sekel för föreningen.

Gunnel Rooth

*Deltagare vid De Dövas Kvinnoförenings
50-årsjubileums fest 1946.*

FOTO: PRIVAT ÄGO

Styrelse 2009–2011 för SVERIGES DÖVHISTORISKA SÄLLSKAP:

Tomas Hedberg
Hauke Hagedorn
Maj Daver
Carl Magnus Lindgren
Anita Hellöre

ORDFÖRANDE
VICE ORDFÖRANDE
SEKRETERARE
KASSÖR
LEDAMOT

Postmottagare: c/o Lindgren, Hasselgatan 38, 703 60 Örebro
Texttelefon: 019-25 56 59 (kvällstid)
E-mail: carlmagnus.lindgren@sdrf.se

Medlemskap: Enskilda 200:–/år Organisationer 400:–/år

Plusgiro: 85 41 21 - 1

Tidningen utsändes gratis till alla medlemmar.